

До спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет» за адресою: 88000, м. Ужгород,
пл. Народна, 3

ВІДГУК

**опонента – доктора юридичних наук, професора
Батанова Олександра Васильовича на дисертацію
Гавриленка Володимира Валерійовича на тему
«Міжнародно-правові стандарти в сфері
правоохоронної діяльності держави та їх
імплементация у національний правопорядок»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора
юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 –
конституційне право; муніципальне право**

На основі вивчення дисертації, реферату і праць, що були опубліковані за темою дисертації, було встановлене наступне.

Актуальність теми дисертаційної роботи. Дисертаційне дослідження В. В. Гавриленка присвячене вельми актуальним як з точки зору конституційно-правової науки та теорії конституціоналістики, так і практики конституційного будівництва науково-методологічним, конституційно-правовим і практичним проблемам імплементация у національний правопорядок сучасних міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності держави.

Актуальність представленого дисертаційного дослідження обумовлена не лише сучасними тенденціями розвитку української державності та національної правової системи, а й глибинними трансформаційними процесами, що відбуваються у європейському та глобальному правовому просторі. У сучасних умовах інтеграції України до європейського правового, політичного та безпекового простору імплементация міжнародно-правових стандартів набуває значення не окремого напрямку правотворчої чи правозастосовної діяльності, а фундаментальної засади модернізації національного правопорядку, утвердження принципу верховенства права та забезпечення ефективного функціонування демократичних інститутів.

З аксіологічної точки зору предмет дисертаційного дослідження відображає ціннісний вимір сучасного конституційного та міжнародного правопорядку, основу якого становлять права людини, людська гідність, справедливість, правова визначеність, демократичне врядування та ефективний судовий і правоохоронний захист. Саме міжнародно-правові стандарти сьогодні виступають універсальними нормативно-ціннісними орієнтирами, які забезпечують зближення національних правових систем із загальноєвропейськими принципами та сприяють формуванню сучасної правової культури публічної влади й управління.

В онтологічному вимірі дисертація присвячена дослідженню складного багаторівневого правового феномену, що формується на перетині міжнародного та національного права, правової політики, інституційної організації судової і правоохоронної діяльності, а також сучасних процесів європейської інтеграції. У цьому контексті міжнародно-правові стандарти постають не лише як сукупність міжнародних норм чи рекомендацій, а як самостійний системоутворюючий елемент розвитку сучасного правопорядку, що визначає зміст правового регулювання, напрями інституційної трансформації та механізми взаємодії національних і міжнародних правових систем.

Праксеологічний аспект дослідження визначається його безпосередньою орієнтацією на вдосконалення механізмів функціонування судових та правоохоронних органів України, підвищення ефективності імплементації міжнародно-правових стандартів, розроблення науково обґрунтованих моделей адаптації зарубіжного досвіду до особливостей національної правової системи. Особливого значення це набуває в умовах сучасних викликів, коли гармонізація українського законодавства із міжнародними та європейськими правовими стандартами повинна здійснюватися не шляхом формального запозичення окремих правових конструкцій, а на основі їхнього комплексного осмислення, врахування національної правової традиції, конституційних засад державності та специфіки функціонування вітчизняних інститутів публічної влади.

Слід відзначити, що дисертантом обрано надзвичайно масштабний та концептуально складний предмет дослідження, який охоплює широке коло

взаємопов'язаних теоретичних і прикладних проблем: від з'ясування природи міжнародно-правових стандартів та закономірностей їхньої імплементації до аналізу організації міжнародного правоохоронного співробітництва, функціонування європейських правоохоронних інституцій, механізмів забезпечення прав людини та оцінки відповідності української правоохоронної системи сучасним міжнародним вимогам. Такий комплексний підхід свідчить про прагнення автора сформулювати цілісну концепцію взаємодії міжнародного та національного правопорядків у сфері судової й правоохоронної діяльності.

Таким чином, обрана тема дисертації має беззаперечне теоретичне, методологічне та практичне значення. Вона відповідає сучасним потребам розвитку правової науки, конституційної модернізації держави та вдосконалення механізмів імплементації міжнародно-правових стандартів у національний правопорядок, що зумовлює своєчасність, актуальність і наукову значущість виконаного дисертаційного дослідження.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими планами і темами. Дисертаційне дослідження В. В. Гавриленка виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри міжнародного та європейського права факультету права та міжнародних відносин Національного університету «Київський авіаційний інститут» на тему «Міжнародні стандарти міжнародних організацій та їх імплементація державами-членами» (реєстраційний номер № 69-2021/150106).

Мета та завдання дисертаційної роботи. Метою дисертаційного дослідження В. В. Гавриленка є дослідження доктринальних і праксеологічних проблем імплементації міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок держави та вироблення на її основі пропозицій практичного, теоретико-методологічного та нормативно-правового характеру.

Важливість такої телеологічної установки, на наш погляд, має істотне методологічне значення як у теоретичному, так і у праксеологічному вимірах, оскільки дає змогу комплексно осмислити чинники, що впливають на становлення, розвиток та імплементацію міжнародно-правових стандартів в сфері

правоохоронної діяльності у національний правопорядок держави з урахуванням трансформації публічної влади, демократичних стандартів конституціоналізму, а також впливу глобалізаційних процесів і можливостей рецепції надбань сучасного міжнародного та конституційного права.

Недостатній ступінь розроблення теоретико-методологічних і конституційно-правових підходів до дослідження проблем імплементації міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок держави в умовах формування та розвитку сучасної доктрини українського конституційного права, а також проблем його практичної реалізації в контексті конституційних перетворень і суспільно-політичних викликів сьогодення, свідчить про об'єктивну необхідність подальшого ґрунтовного наукового аналізу зазначеної проблематики. Таке дослідження має не лише теоретико-пізнавальне, але й чітко виражене прикладне значення, оскільки створює підґрунтя для вироблення науково обґрунтованих ідей, підходів та механізмів імплементації міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок держави й відповідного законодавства України в умовах сучасних трансформаційних процесів.

Досягнення вказаної мети обумовлює постановку автором дисертації та послідовне вирішення ним цілого ряду теоретичних та прикладних завдань, а також напрацювання та перевірку робочих гіпотез, в тому числі шляхом:

- 1) здійснення історико-правового аналізу впливу міжнародного публічного права на національний правопорядок;
- 2) окреслення теоретико-методологічних засади дослідження імплементації міжнародно-правових стандартів у діяльність національних судових та правоохоронних органів;
- 3) характеристики функцій міжнародно-правових стандартів як методологічної основи для створення та удосконалення національних правоохоронних систем;
- 4) здійснення аналізу міжнародно-правових актів щодо базових принципів організації та здійснення судової і правоохоронної діяльності;

5) характеристики міжнародно-правових стандартів як системи норм, принципів та рекомендацій, що відображають напрями, компетенцію та специфіку діяльності національних судових та інших правоохоронних органів;

6) визначення предмету спільної міжнародної правової діяльності у межах національних правових систем та місця в ньому міжнародно-правових стандартів судової та правоохоронної діяльності;

7) аналізу зарубіжного досвіду імплементації міжнародно-правових стандартів в сферу національної судової та правоохоронної діяльності;

8) з'ясування стану дотримання міжнародно-правових стандартів громадянських (особистих) прав людини в правоохоронній діяльності як головного чиннику створення національного правопорядку;

9) дослідження стану правового регулювання правоохоронної діяльності в Україні на предмет відповідності існуючим міжнародно-правовим стандартам;

10) розкриття основних проблем, які необхідно та можливо вирішувати в правоохоронній діяльності України завдяки імплементації міжнародно-правових стандартів;

11) визначення та аргументації шляхів імплементації міжнародно-правових стандартів у національний правопорядок як головного напрямку євроінтеграційних перетворень в Україні;

12) розкриття змісту ключових категорій, що відображають процес імплементації міжнародно-правових стандартів у сферу правоохоронної діяльності, а саме: імплементація, імплементаційна практика, імплементування, механізм імплементації, поняттєво-термінологічне забезпечення механізму імплементації;

13) визначення та обґрунтування нагальних проблем міжнародного співробітництва у сфері протидії злочинності на підставі існуючих міжнародно-правових стандартів;

14) з'ясування та аналізу рівнів, напрямів, видів та форм міжнародного співробітництва в сфері діяльності судових та правоохоронних органів;

15) дослідження у порівняльному аспекті дотримання міжнародно-правових стандартів громадянських (особистих) прав людини на прикладі права людини на життя в правоохоронній діяльності.

У рамках цих та інших поставлених у дослідженні теоретичних та концептуально-конституційних завдань, В. В. Гавриленко правильно формулює **об'єкт і предмет** свого наукового пошуку. Так, **об'єктом** дисертаційного дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі діяльності судових та правоохоронних органів завдяки імплементації у національне законодавство міжнародно-правових стандартів. **Предметом дослідження** є сучасна концепція імплементації міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок.

Такий комплексний підхід надав В. В. Гавриленку можливість дійти системних висновків при визначенні результатів і обґрунтуванні низки нових положень, які мають важливе значення для юридичної науки і практики.

Методологія дослідження. Вдалим компонентом дисертаційної роботи В. В. Гавриленка слід вважати і запропоновану ним методологію дослідження. Обрана автором методологія є упорядкованою системою взаємоузгоджених світоглядних принципів і методів, що дозволили сформулювати та усебічно розкрити обрану тему, визначити сутність і зміст зв'язків між основними структурними елементами та доктринальними положеннями дисертації.

Позитивом є те, що у дисертаційному дослідженні застосовується концепт методологічного плюралізму у юриспруденції. Так, наприклад, за допомогою діалектичного методу в роботі розкрито не тільки об'єкт, предмет та розв'язані завдання, але й досліджено чимало наукових проблем теорії та практики імплементації міжнародно-правових стандартів у національний правопорядок в умовах євроінтеграційних перетворень в Україні.

Задля досягнення мети дослідження, вирішення його завдань у роботі було застосовано систему загальнонаукових методів, до яких відносяться: аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння та абстрагування.

Історичний метод дав можливість дослідити генезис правового регулювання функціонування національних судових та правоохоронних органів, виділити основні етапи і тенденції розвитку цього регулювання, розглянути процес поступового створення правової основи їх діяльності. У межах історичного методу активно застосовувався порівняльно-історичний підхід як сукупність пізнавальних засобів та процедур, що дозволило автору виявити схожість, подібність і відмінність між підходами законодавців різних держав стосовно імплементації міжнародних стандартів у правове регулювання судової та правоохоронної діяльності, визначити їхню генетичну спорідненість (зв'язок за походженням), загальне й специфічне в їхньому розвитку.

Метод термінологічного аналізу дав можливість вивчити історію термінів, категорій і позначуваних ними понять у сфері імплементації міжнародних стандартів, а також розробити або уточнити їх зміст та обсяг, встановити взаємозв'язки і субординацію між категоріями, їх місце в понятійному апараті теорії конституційного права та вплив цих категорій у правове регулювання діяльності національних правоохоронних органів. Цей метод дав можливість дослідити, уточнити і наповнити новим змістом терміни, які відображають мету, завдання, функції міжнародних стандартів, форми, методи, способи їх імплементації у національне законодавство тощо.

За допомогою методу моделювання було досліджено суттєві ознаки такого правового явища як структура та зміст національного нормативно-правового акту про діяльність судового або правоохоронного органу, який прийнятий під впливом міжнародно-правових стандартів.

Системний принцип, застосування дав можливість комплексно дослідити складні системи, якими є міжнародно-правові стандарти та національне право, яке регулює організацію та діяльність судових та правоохоронних органів на підставі цих стандартів, уявити їх як єдине ціле завдяки намаганням національних законотворців налагодити їх взаємозв'язок та узгодженість із функціонуванням усіх елементів і частин.

В дослідженні активно застосовувався системно-діяльнісний підхід, як різновид системного принципу. За допомогою цього підходу судова та правоохоронна діяльність у національній державі розглядалася як специфічна предметна та професійна діяльність групи людей, досліджувалася як певний компонентний склад людської діяльності.

У досліджуваній роботі широко застосовувалась юридична компаративістика або метод порівняльного правознавства, що небезпідставно вважається у провідних країнах світу одним з основних сучасних напрямів вивчення правових питань і який має надзвичайно великий науково-праксеологічний потенціал.

Комплексне застосування цих та інших методів наукового пізнання надали можливість дійти системних висновків при визначенні результатів і обґрунтуванні низки нових положень, які мають важливе значення для конституційно-правової науки і практики сучасного конституціоналізму.

Структура дослідження. Про системність представленого дослідження В. В. Гавриленка свідчить структура дисертації, яка складається з анотації, вступу, трьох розділів, структурованих у 11 підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить складає 438 сторінок, обсяг основного тексту – 371 сторінка. Список використаних джерел складається з 308 позицій найменувань.

Структура роботи характеризується цілісністю й логічною послідовністю, є такою, що відображає загальне бачення досліджуваної автором проблеми.

Вищезазначене свідчить про логічну послідовність дисертаційного дослідження В. В. Гавриленка, використання в процесі дослідницької роботи принципу викладу матеріалу від загального до конкретного.

Усі розділи, підрозділи та інші структурні частини роботи підпорядковані одній, чітко визначеній меті, яка деталізується конкретними завданнями, які поставив перед собою дисертант.

Структура роботи відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє розкрити авторську концепцію імплементації міжнародно-правових стандартів в

сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок.

Оцінка обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих автором. Результатам дисертаційного дослідження В. В. Гавриленка притаманний належний рівень наукової новизни, при цьому положення з різним ступенем наукової новизни містяться в усіх трьох розділах дисертації.

Дисертант в цілому досягнув мети, яку поставив перед собою, приступаючи до розробки даної теми. Окрім ґрунтовного теоретичного аналізу, автор дисертації вносить конкретні практичні рекомендації щодо удосконалення механізму імплементації міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок.

Висновки і рекомендації, що робляться в дисертації, а також положення, що виносяться на захист аргументовані і переконливі, їх достовірність і новизна, а також повнота їх викладення в опублікованих наукових працях не викликає сумніву.

Отримані під час написання дисертаційної роботи висновки є обґрунтованими, сформульовані положення базуються на значному емпіричному матеріалі. Опрацьована кількість наукових праць з обраної теми, а також достатній для розкриття предмету наукового пошуку масив нормативно-правових джерел, що забезпечило високий науковий рівень даного дисертаційного дослідження.

Практичне значення одержаних результатів визначається їх спрямованістю на розв'язання актуальних проблем втілення теорії конституційного та міжнародного права у вітчизняну конституційно-правову практику імплементації міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок.

Наукова новизна дослідження. Дисертаційне дослідження В. В. Гавриленка дало можливість виокремити ряд висновків, положень, пропозицій та рекомендацій, які нам імпонують та дають підстави для позитивної

оцінки з точки їх інноваційності та важливості для конституційної теорії і практики, а саме:

1. Проведений автором ретроспективний історико-правовий аналіз деяких аспектів впливу міжнародного публічного права на існуючий у державі правопорядок шляхом запозичення міжнародних універсальних та регіональних міжнародних правових стандартів у національні нормативно-правові акти, що заклало теоретичні та методологічні підвалини для дослідження проблеми імплементації міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок (стор. 44-75 дисертації).

2. Системний аналіз міжнародних нормативних джерел та доктринальних позицій вітчизняних та зарубіжних науковців стосовно базової для всієї дисертації категорії «імплементація», а також порівняння її із суміжними категоріями, на основі чого сформульоване оригінальне авторське бачення категорії «імплементація», як основного поняття, та інших понять, що є похідними від неї, а саме: імплементаційна практика, імплементація, механізм імплементації та поняттєво-термінологічне забезпечення механізму імплементації (стор. 87-88 дисертації).

3. Оригінальне авторське визначення дефініції «міжнародно-правові стандарти», згідно якого це норми та принципи у вигляді нормативно-правових приписів, що містяться у міжнародних документах та можуть мати обов'язкову або необов'язкову юридичну силу для національних держав-членів міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано законодавчими органами цих держав (стор. 95 дисертації).

4. Висновок, згідно якого, по-перше, функції міжнародно-правових стандартів залежать від інших явищ, які мають властиві лише їм риси та характеризуються через функції філософії, функції філософії права, функції загального права, функції міжнародного публічного права, а також через функції імплементації міжнародних стандартів в національне законодавство та функції самого національного права, до якого міжнародні стандарти були імплантовані, та, по-друге, під функціями міжнародно-правових стандартів треба також

розуміти й способи їх впливу на національне законодавство, які, своєю чергою, регулює нормами права всі сфери судової та правоохоронної діяльності (стор. 116 дисертації).

5. З огляду на національний досвід конституційної регламентації профільних правовідносин, автором робиться висновок про проблематичність постановки питання про примат міжнародного права над національним, як і про виділення імплементаційних функцій, оскільки, по-перше, існує юридичний факт визнання Україною на конституційному рівні чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, як частини національного законодавства, а це як раз й відповідає принципу *pacta sunt servanda*, тобто є всі необхідні гарантії для виконання договорів, а по-друге, процеси імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство цілком можна пізнати або дослідити за допомогою функцій міжнародно-правових стандартів (стор. 132 дисертації);

6. Загальний теоретико-методологічний підхід та зроблені на його основі висновки, згідно яких засади організації та здійснення судової й правоохоронної діяльності ґрунтуються на системі принципів, значна частина яких імплементована до національного законодавства з міжнародно-правових стандартів, що забезпечило інтеграцію загальновизнаних демократичних цінностей, сучасних наукових підходів і кращих практик функціонування відповідних інституцій. Будучи фундаментальними керівними засадами правового регулювання, принципи пронизують усю систему норм, визначаючи цілі, завдання, компетенцію та функціональне призначення судових і правоохоронних органів, забезпечують внутрішню узгодженість, послідовність і ціннісну спрямованість правового регулювання. Попри високий рівень абстрактності, вони відображають демократичний, гуманістичний і правовий характер державної діяльності, формують стандарти належного функціонування органів публічної влади, слугують орієнтиром для правозастосування, зокрема в умовах прогалин законодавства, а також забезпечують реалізацію конституційних цінностей,

зміцнення довіри суспільства до судових і правоохоронних органів та утвердження принципу верховенства права (стор. 132-162 дисертації).

7. Узагальнюючий висновок, згідно якого основу правового регулювання діяльності національних судових та правоохоронних органів, крім вітчизняних конституційних та законодавчих актів, складають міжнародно-правові норми та принципи у вигляді певної системи, до якої відносяться дві групи міжнародних стандартів. Першу групу становлять міжнародно-правові акти, у яких проголошуються права і свободи людини, в першу чергу такі, що можуть порушуватися неетичною поведінкою правоохоронців як представників державних органів. Другу групу представляють міжнародно-правові стандарти професійно-етичної поведінки співробітників конкретного правоохоронного органу, норми яких безпосередньо вказують на належну поведінку правоохоронців у конкретній сфері правоохоронної діяльності (судової, прокурорської, поліцейської, оперативно-розшукової тощо) (стор. 197 дисертації);

8. Авторське бачення співвідношення категорій «правова система», «система права» і «право» у контексті їх розуміння та змістового тлумачення із категорією «національна правоохоронна система», оскільки в межах останньої досліджується предмет спільної міжнародної правової діяльності, а також терміно-понять «правоохоронні органи» та «правоохоронна діяльність», з огляду на те, що вони тісно взаємопов'язані із національною правоохоронною системою (стор. 220-227 дисертації).

9. Концептуальний аналіз зарубіжного досвіду імплементації міжнародно-правових стандартів в сферу національної правоохоронної діяльності, на основі якого зроблено висновок про унікальність кожної країни у процесі правового (в тому числі й конституційно-правового) забезпечення імплементації у поточному законодавстві принципів та норм міжнародних документів, у тому числі й з огляду на відсутність імперативного обов'язку дублювати відповідні профільні міжнародні стандарти (стор. 227-256 дисертації).

10. Висновок про відповідність правового регулювання правоохоронної діяльності в Україні існуючим міжнародно-правовим стандартам та констатація

того, що в цілому сучасна правоохоронна діяльність в Україні відповідає цим стандартам, що, у свою чергу, дало можливість концептуально розглянути проблеми у судовій та іншій правоохоронній діяльності завдяки поступовій, своєчасній та наполегливій імплементації в правове регулювання міжнародних норм та принципів (стор. 319-340 дисертації) тощо.

Наведеними положеннями не вичерпується наукова новизна авторських підходів. У роботі є й інші доволі оригінальні висновки та пропозиції, які в сукупності утворюють авторську концепцію імплементації міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок, що формується, розвивається та формалізується в процесі становлення, розвитку і вдосконалення демократичної правової державності в Україні у контексті формування та реалізації її конституційно-правових аспектів.

Оцінка ідентичності змісту реферату та основних положень дисертації.

Реферат дисертації В. В. Гавриленка адекватно відтворює основні положення та висновки дисертації. Їх зміст і положення, що є предметом захисту ідентичні. І дисертація, і її реферат виконані з дотриманням встановлених вимог. Наукові положення, висновки і рекомендації щодо можливостей практичного використання отриманих результатів, які представлені дисертантом у рефераті, належним чином розкриті, деталізовані та обґрунтовані у самій роботі. Тобто є всі підстави стверджувати, що В. В. Гавриленко виконав усі вимоги щодо кількості та обсягу публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. Вивчення матеріалів дисертації В. В. Гавриленка та наукових публікацій дисертанта дозволили дійти висновку щодо відсутності порушень академічної доброчесності, зокрема академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації результатів дослідження. Використання ідей, наукових результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Зауваження до окремих положень дисертаційної роботи. Поряд з позитивною оцінкою результатів дослідження, підтвердженням його наукового та

практичного значення, вважаємо, що у дисертації В. В. Гавриленка є певні недоліки, окремі положення і проблеми, котрі можуть стати підґрунтям для дискусії:

1. Фрагментарно висвітлено проблеми конституціоналізації концепції міжнародно-правових стандартів правоохоронної діяльності (стор. 29, 41, 47, 163, 365 дисертації). Адже у центрі проблематики, порушеної у дисертації, що, насамперед, обумовлює її предмет, є міжнародно-правові стандарти у сфері правоохоронної діяльності та їх імплементація у національний правопорядок. Проте автор розглядає зазначену проблему переважно крізь призму міжнародного права та механізмів імплементації міжнародних зобов'язань, тоді як сучасна доктрина конституційного права дедалі більше виходить із концепції конституціоналізації міжнародного права. У цьому контексті міжнародні стандарти не лише імплементуються до національного законодавства, а й трансформуються у складову конституційного правопорядку через принцип верховенства права, практику Конституційного Суду України та механізми конституційного контролю. На наш погляд, у роботі бракує системного аналізу саме цього конституційного виміру імплементації міжнародних стандартів.

2. Недостатнє дослідження співвідношення міжнародно-правових стандартів і принципу верховенства Конституції України. У дисертації міжнародні стандарти фактично розглядаються як безумовний орієнтир розвитку національного законодавства. Водночас поза належною увагою залишилося питання їх співвідношення з принципом верховенства Конституції України. Недостатньо розкрито конституційні межі імплементації міжнародних стандартів, механізми вирішення потенційних колізій між міжнародними зобов'язаннями держави та конституційними приписами, а також роль Конституційного Суду України у забезпеченні балансу між відкритістю правопорядку міжнародному праву та збереженням конституційної ідентичності та самобутності.

3. Вважаємо, що доцільним було більш чітко та системно розглянути актуальні проблеми імплементації міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок у контексті реалізації

концепції конституційної ідентичності. Адже однією із сучасних тенденцій європейського конституціоналізму є розвиток доктрини конституційної ідентичності, яка визначає межі інтеграції міжнародних та наднаціональних правових стандартів у національний правопорядок. У роботі ця проблематика практично не аналізується, хоча саме вона дозволяє визначити допустимі межі імплементації міжнародно-правових стандартів у сфері правоохоронної діяльності та забезпечити баланс між міжнародними зобов'язаннями держави і її конституційним суверенітетом.

4. Недоліком дисертації є фрагментарне висвітлення трансформації правоохоронної діяльності в умовах цифровізації. Сучасні міжнародні стандарти діяльності правоохоронних органів дедалі більше охоплюють питання використання штучного інтелекту, алгоритмічного прийняття рішень, біометричної ідентифікації, цифрових доказів, автоматизованого аналізу інформації та захисту персональних даних. Проте цифровий вимір правоохоронної діяльності у роботі практично не отримав належного теоретичного осмислення, що істотно звужує її актуальність у контексті сучасної трансформації конституційного права, формування цифрового конституціоналізму та цифрової держави.

5. Недостатній аналіз функціонування міжнародно-правових стандартів в умовах воєнного стану. Адже після початку широкомасштабної збройної агресії проти України міжнародні стандарти діяльності правоохоронних органів набули нового змісту у зв'язку із застосуванням особливих правових режимів, обмеженням окремих конституційних прав, необхідністю забезпечення національної безпеки та виконанням позитивних обов'язків держави щодо захисту населення. У дисертації ця проблематика не отримала комплексного висвітлення, хоча саме вона визначає сучасні тенденції розвитку конституційного права та конституціоналізму в Україні, у тому числі формування унікальної національної моделі мілітарного конституціоналізму.

6. Недостатнє розкриття правоохоронної функції держави як складової сучасної конституційної функціональної теорії держави (стор. 292-294, 357-358,

384 дисертації). У роботі правоохоронна діяльність переважно аналізується у праксеологічному вимірі насамперед як сфера реалізації міжнародних стандартів, тоді як недостатньо досліджено її місце у сучасній системі конституційних функцій держави. Зокрема, поза належною увагою залишилися взаємозв'язок правоохоронної, правозахисної, інформаційної та безпекової функцій держави, а також трансформація їх змісту під впливом цифровізації та європейської інтеграції. Це певною мірою обмежує теоретичний та конституційно-правовий потенціал запропонованої автором концепції.

7. Попри те, що автор розглянув окремі аспекти реалізації конституційних обов'язків людини і громадянина у контексті імплементації міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності у національний правопорядок (стор. 54-56, 58, інші стор. дисертації), вважаємо, що недостатньо уваги приділив проблемі застосування сучасної концепції позитивних обов'язків держави. Адже у сучасному конституційному праві правоохоронна діяльність дедалі більше розглядається не лише як форма реалізації державного примусу, а передусім як інструмент виконання позитивних обов'язків держави щодо забезпечення та ефективного захисту прав людини. У дисертації зазначена концепція не стала самостійним предметом дослідження, хоча саме вона сьогодні значною мірою визначає зміст міжнародних стандартів діяльності правоохоронних органів у практиці Європейського суду з прав людини та істотно впливає на розвиток національного конституційного права.

Дані зауваження мають виключно дискусійний і рекомендаційний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку докторської дисертації В. В. Гавриленка.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, всі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на базі особистих досліджень автора.

Підсумки роботи загалом, одержані узагальнення та висновки були оприлюднені дисертантом на низці міжнародних і всеукраїнських науково-

практичних конференціях, вичерпний та оформлений у встановленому порядку перелік яких наведений у дисертації та її рефераті.

Опубліковані В. В. Гавриленком наукові праці (положення і висновки, сформульовані в дисертаційному дослідженні, знайшли відображення у 24 публікаціях, серед яких: 17 – статті у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України (категорія «Б»), 3 – статті у виданнях, що індексуються у міжнародній наукометричній базі даних Scopus; 1 – праця у зарубіжному науковому виданні (Хорватія); 3 – тези доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях, гармонійно репрезентують зміст наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у даному дисертаційному дослідженні, а відтинок часу за який вони були опубліковані засвідчує його тяглість і системність.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає вимогам, що висуваються до докторських дисертацій і встановлені у Порядку присудження та позбавлення наукового ступеню доктора наук, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197.

Реферат дисертації В. В. Гавриленка адекватно відтворює основні положення, зміст та висновки самої дисертації на тему «Міжнародно-правові стандарти в сфері правоохоронної діяльності держави та їх імплементація у національний правопорядок». Положення, що є предметом захисту ідентичні. І дисертація, і її реферат виконані з дотриманням встановлених вимог.

Загальний висновок щодо відповідності роботи встановленим вимогам МОН України. На підставі вище викладеного вважаю, що дисертація на тему «Міжнародно-правові стандарти в сфері правоохоронної діяльності держави та їх імплементація у національний правопорядок» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові теоретично обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливу наукову проблему конституційно-

праксеологічного дослідження імплементації у національний правопорядок України міжнародно-правових стандартів в сфері правоохоронної діяльності держави з метою виявлення недоліків та розробки пропозицій для їх усунення.

Дисертація та її реферат відповідають вимогам, що висуваються до докторських дисертацій і встановлені у п.п. 7,8,9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеню доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, їх зміст відповідає паспорту спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право, а автор дисертації – Гавриленко Володимир Валерійович, – за результатами і на підставі публічного захисту в установленому порядку, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Опонент:

Доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
провідний науковий співробітник
відділу конституційного та муніципального права
Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України

О. В. Батанов

